

2. Романенко Н. В. Воєнна проза Е. Гемінґвея у новітньому українському перекладі (на прикладі роману «Прощай, зброє»). *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 22. Т. 2. С. 209–214.

3. Савченко З. В. Антивоєнна романтика 20-х років ХХ століття: порівняльний аспект (на матеріалі творів Е. М. Ремарка, А. Барбюса та Е. Хемінґвея). *Кременецькі компаративні студії*: зб. наук. праць. Вип. IV. С. 230–240.

4. Семенюк О. В. Гуманізм антивоєнної новелістики Е. Хемінґвея (на матеріалі романів «Прощай, зброє» та «І сонце сходить»). *Вісник Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка*. 2006. № 28. С. 196–198.

5. Чикирис Н. В. Творчість Ернеста Хемінґвея в українському літературному процесі ХХ століття (рецепція і типологія): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.05 / Тернопільський нац. педагог. ун-т. Тернопіль, 2005. 17 с.

Нісанов Олександр

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ВАСИЛЬ ВИШИВАНИЙ В ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ

Ключові слова: Василь Вишиваний, Вільгельм фон Габсбург, Українські січові стрільці.

Keywords: Vasyl Vyshyvany, Wilhelm von Habsburg, Ukrainian Sich Riflemen.

Постать Василя Вишиваного є дуже цікавою і важливою в контексті вивчення історії Українських Січових Стрільців (далі УСС) та загалом прагнень української самостійності. Тому ця тема є актуальною для дослідження та висвітлення.

Тривалий час постать Василя Вишиваного залишалася маловідомою для широкого загалу та української історіографії. Його біографію детально досліджував український історик в еміграції Никифор Гірняк. У праці «Полковник Василь Вишиваний» він описав перебування Вишиваного у лавах УСС та його подальшу долю [1]. До важливих сучасних досліджень, які деталізують різні аспекти персони, належить праця авторів Ю. Терещенко та Т. Осташко [4].

З огляду на сказане вище мета дослідження – висвітлення біографії Вільгельма Габсбурга, зокрема його становлення як українського патріота Василя Вишиваного, діяльності в лавах в УСС.

Вільгельм фон Габсбург народився 10 лютого 1895 р. Він був цікавою особистістю з огляду на його погляди щодо інших представників династії, попри те, що його батько був налаштований пропольськи. Самого принца українським питанням, сам цього не підозрюючи, зацікавив князь Чарторийський. Ображаючи гуцулів, Чарторийський підштовхнув Вільгельма в доволі юному віці вирушити в Карпати, познайомитися з українцями. Ця подія і стала першочерговою у формуванні проукраїнських поглядів принца [4].

Після закінчення військової академії Вільгельм Габсбург очолив 13-й Уланський корпус, який складався переважно з українців. Це підштовхнуло Вишиваного вивчити українську мову і зацікавитись літературою та історією України, що стало ще одним фактором зміцнення його проукраїнської позиції. Окремо треба зазначити, як саме Вільгельм Габсбург отримав ім'я Василь Вишиваний.

Це ім'я він отримав через те, що один із його підлеглих солдатів привіз Вільгельму Габсбургу вишиванку. Це й стало приводом до набуття прізвиська «Василь Вишиваний» [4].

Як описував Вишиваний у своїй автобіографії, його корпус дислокувався в Карпатах, коли почалася Перша світова війна. Коли Вишиваний прибув у Карпати, щоб очолити частину, він роздавав синьо-жовті стрічки своїм воїнам, незважаючи на можливі звинувачення у зраді за «загравання з москвофілами». Такий вчинок В. Вишиваного ще раз доводить його позицію щодо України [3].

Вишиваний також описує своє перебування в м. Олександрівську. Новий австрійський імператор Карл I, який доводився Вишиваному двоюрідним братом, призначив Вишиваного командувачем «Української бойової групи ерцгерцога Вільгельма». Спершу група УСС дислокувалася в м. Одесі, потім у м. Херсоні, і нарешті м. Олександрівську – причиною стала боротьба з більшовиками. Саме в Олександрівську Вишиваний проводив українізацію та організовував національний опір більшовикам [2].

22 травня 1918 р. козацький полк полковника УНР Петра Болбочана та січові стрільці Василя Вишиваного зустрілися на честь і святкування дня Святої Трійці (П'ятидесятниці) у Великому Лузі на Запоріжжі. «Наші серця і душі горять прекрасним, яскравим, нестримним полум'ям гордості та радості з нагоди 22 травня тут, у Великому Лузі... Приходить сільський старшина. Принца, Галицько-Українську Січову армію, Отамана Болбочана і всю вільну Україну він вітає хлібом-сіллю, щирими і палкими словами радості. Принц відповідає українською мовою, подає руку селянам, і раптом з натовпу здіймаються радісні вигуки, коли величезна людська хвиля заносить нас і моїх людей у цей величезний пишний сад...», – згадує у своїх спогадах Василь Вишиваний [22].

Перебуваючи на місці, де раніше знаходилася Запорізька Січ, Вишиваний також намагався перешкодити збройним силам Австрії, які реквізували зерно в селян. Селяни, які чинили опір реквізиції в інших регіонах, отримали захист Вишиваного на його території. Це обурило німців та австрійців, тому восени 1918 р. командування Вишиваного віддало наказ на переведення бригади на Буковину [2].

26 серпня 1947 р. Вишиваний був заарештований радянськими розвідниками у Відні за звинуваченням у співпраці з ОУН та французькою і британською розвідками. За сфальсифікованим звинуваченням його мали ув'язнити на 25 років, але йому не судилося почути цей вирок, бо у 1948 р. Вишиваний помер у радянській лікарні в м. Києві [3].

Отже, Вільгельм фон Габсбург пішов проти своєї родини, стосунки з якою через проукраїнські погляди розірвав назавжди. Він був визначною особистістю в українській історії та справжнім захисником українських інтересів на європейській арені й заплатив за проукраїнську позицію своїм життям.

Джерела та література

1. Гірняк Н. Полковник Василь Вишиваний. Вінніпег: Новий Шлях, 1956. 70 с. URL: https://web.archive.org/web/20120421160643/http://unknownwar.info/-_894/

2. Крамбі К. Василь Вишиваний: князь Габсбурзький, який обрав Україну. *Євромайдан Пресс*. 30 квітня 2021 р. URL: <https://euromaidanpress.com/2021/04/30/vasyl-vyshyvany-the-hapsburg-prince-who-chose-ukraine/>

3. Стрельська Л. До життєпису Вільгельма Габсбурга. *Військово-історичний альманах*. 2002. 4.1(4). С. 137–141.

4. Терещенко Ю., Осташко Т. Український патріот з династії Габсбургів. Київ: Темпора, 2011. 408 с.

Івасюк Вікторія

Донецький національний університет імені Василя Стуса

КАТЕРИНА ЗАРИЦЬКА: МІСІЯ В УПА

Ключові слова: Українська повстанська армія, український визвольний рух, Український Червоний Хрест, жінки, національно-визвольна боротьба.

Keywords: Ukrainian Insurgent Army, Ukrainian liberation movement, Ukrainian Red Cross, women, national liberation struggle.

У контексті дослідження українського визвольного руху середини ХХ ст. особливої уваги заслуговує постать Катерини Зарицької – визначної діячки ОУН та УПА, організаторки Українського Червоного Хреста (УЧХ) та зв'язкової головнокомандувача УПА Романа Шухевича. Її життєвий шлях є яскравим прикладом самовідданого служіння українській справі та демонструє, як патріотичне виховання та особисті переконання можуть сформувати героїчну особистість.

Катерина Зарицька народилася 3 листопада 1914 р. в Коломиї в інтелігентній родині [3, с. 10]. Її батько, Мирон Зарицький, був відомим математиком, професором Львівського університету та членом Наукового товариства імені Шевченка [3, с. 18]. Він належав до Легіону Українських Січових стрільців, що справило значний вплив на формування національної свідомості доньки. Мати Володимира походила зі священницької родини, що забезпечило глибоке християнське виховання майбутньої діячки визвольного руху [5, с. 1].

Формування світогляду та початок активної громадської діяльності Катерини Зарицької припадає на період навчання у Львівській приватній гімназії сестер Василянок. Саме тут вона не лише здобула ґрунтовну освіту, але й долучилася до юнацтва ОУН, що визначило її подальший життєвий шлях. У цей час вона проявила себе як здібний організатор, обіймаючи посаду референтки відділу пропаганди юнацької мережі ОУН [3, с. 10–12]. Особливо важливим етапом стала її участь у складі дівочої бойово-розвідувальної п'ятірки під керівництвом Марії Кос, де вона набула перший досвід підпільної роботи [2, с. 324].

Визначальним моментом у становленні Катерини Зарицької як діячки визвольного руху став Варшавський процес 1934 р. Як наймолодша підсудна, вона проявила неабияку мужність і відданість справі. Хоча її звинуватили лише у співучасті в організації замаху на польського міністра внутрішніх справ Броніслава Перацького, зокрема у наданні допомоги виконавцю замаху Грицьку Мацейку в організації втечі, вона отримала суворий вирок – 8 років ув'язнення, який згодом було скорочено до 4 років за амністією [2, с. 389–396].